

מה הקשר בין 4 הברכות של ברכת המזון ? מכנה משותף ? או חוט מקשר ? 3 מדאורייתא ו 1 מדרבנן (היכולת להוסיף ברכה)

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף מח עמוד ב : אמר רב נחמן: משה תקן לישראל ברכת הזן בשעה שירד להם מן, יהושע תקן להם ברכת הארץ כיון שנכנסו לארץ, דוד ושלמה תקנו בונה ירושלים. דוד תקן על ישראל עמד ועל ירושלים עירך, ושלמה תקן על הבית הגדול והקדוש, הטוב והמטיב ביבנה תקנוה כנגד הרוגי ביתר. דאמר רב מתנא: אותו היום שניתנו הרוגי ביתר לקבורה תקנו ביבנה הטוב והמטיב, הטוב - שלא הסריחו, והמטיב - שניתנו לקבורה. תנו רבנן, סדר ברכת המזון כך היא: ברכה ראשונה - ברכת הזן, שניה - ברכת הארץ, שלישית - בונה ירושלים, רביעית - הטוב והמטיב.

ניסיון א – **אילי מכנה משותף** : מן – מזון מן השמים (לא על הלחם לבדו ..), ארץ – מצמיחה את המזון, ירושלים והמקדש – המקור לשפע(משחרב בית המקדש ניטל טעם הפירות..), הטוב והמטיב ? לכאורה אין קשר למזון !

ניסיון ב – **אולי קיים חוט מקשר בין 4 הברכות והוא תהליך הגאולה של עם ישראל – יציאת מצרים, כניסה לארץ המובטחת, בנין ירושלים והמקדש, וביאת המשיח**. הטוב שלא הסריחו והמטיב שניתנו לקבורה, מוכיח שהניסיון והשאיפה של ביתר ובר כוכבה להבאת הגאולה השלמה היה נכון וחוסר ההצלחה אינו מוכיח שזה לא היה רצוי, אלה שאולי לא היו ראויים או שהזמן אינו מתאים. ולמרות שהניסיון היה כושל ולא הביא לגאולה המיוחלת, ראו לנכון חכמי יבנה להוסיף ברכה על כך בברכת המזון, ביודעם כנראה שהניסיון הבא להחשת הגאולה, יהיה כ 2000 שנה אחרי ולא נכון שברכת המזון תהיה חסרה עד אז, במיוחד שגם לא יהיה העוז והכוח בידי חכמי אותו הדור לראות בזה אתחלתא דגאולא ותמיד יהיו הסקפטיים כמו רבי יוחנן בן תורתא שלא היה שותף לתקוות הגאולה בדור ההוא ושיעמדו אפילו נגד גדול הדור כמו - רבי עקיבא.

ביתר היית עיר יהודית בצורה וחזקה, שהתנגדה לשלטון הרומי בארץ ונלחמה בו (ממוקמת מספר קילומטרים מדרום-מערב לירושלים) מלאה תפקיד חשוב במרד בר-כוכבא והייתה מבצרו ומעוזו האחרון. נחרבה ע"י אדריינוס קיסר אחרי מצור ארוך, עד שנכנעו יושביה ברעב ובצמא. **מרד בר כוכבה** : היה המרד הגדול האחרון של יהודי ארץ ישראל נגד שלטון האימפריה הרומית, שהתרחש בתקופת שלטונו של הקיסר **אדריאנוס**, בין השנים 132–136 לספירה. **בראש המרד עמד שמעון בן כוסבא**, שנודע בדיעבד כ"בר כוכבא". בר כוכבא קיבל את תמיכתו של **רבי עקיבא**, שאף הכריז עליו **כמשיח**. בשלבים הראשונים של המרד זכה צבא המורדים להצלחות ניכרות וכוננו שלטון יהודי עצמאי שבר כוכבא עמד בראשו כשהוא נושא בתואר "נשיא ישראל". ניסיונות השלטון הרומי לדכא את המרד, נכשלו בשנתיים הראשונות של המרד. מאזן הכוחות הצבאי החל לנטות לרעת המורדים עם הגעתו לזירה של המצביא **יוליוס סוורוס** בסוף שנת 133 לספירה בראש כוחות צבא גדולים. **מרד בר כוכבא היה המרד היהודי השלישי באימפריה הרומית** בטווח של כשישים שנה. **קדמו לו המרד הגדול (66-70)** { בין הגורמים למרד היו אכזריות השלטון הרומי, ייאוש ממותו של מלך יהודה אגריפס הראשון, וכן מתחים פנימיים בין הצדוקים לפרושים וכיתות יהודיות אחרות. לאחר הצלחות ראשוניות של המורדים, נשלחו המצביאים הרומאים **אספסיאנוס ובונו טיטוס** לדכא את המרד. הקרבות הגיעו לשיאם בשנת 70 לספירה, עם **כיבוש ירושלים והחרבת בית המקדש על ידי טיטוס**. דיכוי הלחימה בכל מעוזי המורדים, בהם **מכוור ומצדה**, נמשך כשלוש שנים נוספות { **ומרד התפוצות (115-117)** . ההרס שנגרם בעת דיכוי ההתקוממות היה אדיר.

מחלוקת חכמים ביחס למרד ולתקוות הגאולה (מקור: הרב נתנאל אריה)
 כתוב במדרש מתורגם לעברית [בתלמוד ירושלמי תענית פ"ד ה"ה ובמדרש איכה רבתי פרשה ב על הפסוק "בלע ה' ולא חמל): **שנה ר' שמעון בן יוחאי: עקיבה רבי היה דורש 'דרך כוכב מיעקב' - דרך כוזבא מיעקב. ר' עקיבה כשהיה רואה את בר כוזבא, היה אומר: זהו מלך המשיח. אמר לו ר' יוחנן בן תורתא: עקיבא, יעלו עשבים בלחיך, ועדיין אינו בא!**
 כשבעים שנה מפרידות בין מרד בר כוכבא למרד הגדול שהוביל לחורבן הבית השני. ביחס לקנאים במרד הראשון אנו מוצאים בחז"ל ביקורת קשה, אך לא כך ביחס למרד השני. **רשב"י, תלמידו הגדול של ר' עקיבא, שחי שנים רבות לאחר המרד, מתאר ללא כל ביקורת את רבו כמאמין גדול ותומך נלהב במנהיג המרד שמעון בן כוסבא, מכנהו "בר כוכבא", ורואה בו דמות אשר מכוחה עשויה לצמוח מחדש גאולת ישראל**. לעומתו רבי יוחנן בן תורתא לא היה שותף לתקוות הגאולה בדור זה, והוא פונה לר' עקיבא בביקורת עוקצנית, וטוען כי יעברו עוד שנים רבות לאחר מותו ועדיין משיח לא יבוא. **רבי עקיבא בזמן המרד השני הינו ראש חכמי ישראל**, ורובם הם תלמידיו ("היה העולם שמש, עד שבא ר"ע אצל רבותינו שבדרום, ושנאה להם: ר"מ ור' יהודה ור' יוסי ורבי שמעון ורבי אלעזר בן שמוע, והם הם העמידו תורה אותה שעה" (יבמות סב, ב) (המדורש אינו מעמיד מולו חכם ידוע ומרכזי, אלא את רבי יוחנן בן תורתא, שאין ידועות משמו אלא מסורות בודדות. אמנם ביקורת על מנהיגותו של בר כוכבא מוכרת לנו גם ממקום אחר. **בר כוכבא כינה את עצמו "נשיא ישראל" ופונה לחכמים שיכירו במנהיגותו כמי שממנו תצמח גאולת ישראל**, כפי שמספרת הגמרא בסנהדרין (צג, ב): **בר כוזבא מלך תרתין שנין ופלגא. אמר להו לרבנן: אנא משיח! אמרו ליה: במשיח כתיב דמורח ודאין (=מריח ודן), נחזי אנן אי מורח ודאין. כיון דחזויהו דלא מורח ודאין – קטלוהו. על מלך המשיח נאמר (ישעיהו יא, ג): "וְהָרִיחוּ בְיָרְאֵת ה', וְלֹא לְמַרְאֵה עֵינָיו יִשְׁפּוּט וְלֹא לְמַשְׁמַע אָזְנוֹ יוֹכִיחַ". וכוונת הפסוק היא שהנהגתו של מלך המשיח תהיה עם רגישות רוחנית המבחינה בקלות בין טוב לרע, בלא צורך בעדויות מוחשיות יותר) כך פירש רד"ק את הפסוק (שם). לדעת אותם חכמים בר כוכבא לא ענה לקריטריון זה, ועל כן "קטלוהו", רפו ידיהם ממנו וממילא כשל המרד) כך פירש רדב"ז, הלכות מלכים, פרק יא הלכה ג). את דברי התלמוד ניתן להבין שאכן הייתה מחלוקת בין חכמי הדור, אלא שרבי עקיבה וכמותו רוב חכמי ישראל תמכו במרד ובמנהיגותו של בר כוכבא(רדב"ז שם).**